ГРІХ.

Сцени Даґни Пшибишевської.

ОСОБИ:

Гадаса. Мірям. Левко.

Перший акт.

Великий, прекрасний сальон. У печи горить огонь.

Мірям *(ходить нетерпливо по сальонї і курить папіроску).*

Гадаса *(входить розкішна, убрана в білу шовкову сукню. У дверях затримуєть ся. Розглядаєть ся довкола).* А Левко?

Мірям. Левко зараз надійде. *(Глядить на неї).* Ах, як ти вистроїла ся на нинїшнїй баль! Яка ти ясна, блискуча! Як біла звізда... Гляжу на тебе, як на паню моря.

Гадаса *(втїшно).* Як ти сказав те красно. Чи дійсно ти так гордий мною? Чи тїшить тебе се, що я з усїх найкрасша?

Мірям. Ти знаєш, найдорожша, що не потрібуєш строїти ся в блискучі шовки, аби бути найкрасшою для мене. Не потрібуєш бути для мене так чарівною, як нинї — ти була й без того моїм єдиним щастєм цїлих вісїм лїт.

Гадаса *(нїби в задумі).* Вісїм лїт... вісїм лїт... І нїколи, нїколи не думала про иньшого мужчину — нїколи жадного иньшого не пізнала. То дивне, Мірямe, правда?

Мірям *(твердо).* Правда. Се дуже дивне тут, де женщина іде з рук до рук, від одного до другого. Тут, де нема меншої розкоші над поцїлуй власної жінки.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-14 17:26 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001469458
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Гадаса *(жартом).* Видиш, се лиш тому, що всї доньки нашої вітчини не можуть належати до тебе. Бо ти одинокий, котрому можна дотримати віри і не бути при тім сьмішною.

Міриям. Отже иньшому не була-б ти дотримала віри?

Гадаса *(сьміеть ся).* Иньшого, здаеть ся, була-б я ошукала, — але лиш для тебе, Мірияме.

Міриям. Дякую красно... Зрештою я вже нераз думав над твоєю вірністю для мене. Бо в сути річи вона не годить ся з цїлою твоєю природою. Ти любиш незвичайність і небезпеку. Ти так безмірно цікава житя і так незвичайно вразлива...

Гадаса *(жартує).* Бережи ся! Не говори гоп, доки не перескочиш!

Міриям *(глядить на неї поважно).* Гадасо!

Гадаса. Який ти дивний! Зараз споважнїв. Не розумієш жарту?

Міриям *(поволи).* Нї, в тім однім не розумію жартів. Що більше, Гадасо: знаю лише сей один гріх. То одинокий для мене гріх, якого не можна простити. То гріх проти сьвятого Духа.

Гадаса. Очивидно... Але-ж не будь зараз такий поважний. Я тїшу ся так на нинїшнїй вечір. Прецїнь попсувати його менї не схочеш. *(Тулить ся до нього).* Чи не можеш бути хвильку веселий, споглядати радісно на свою білу звізду і забути про всї ті блудні огники, які зрештою тебе зовсїм не обходять! Мій дорогий! Нехай ті огники летять у багно, коли їм з тим добре... Ти і я — ми будемо завсїгди яснїти на небі, правда? Ну, скажи-ж, Мірияме, чи не виглядаю, як панї моря?

Міриям *(усьміхаеть ся).* Так, так, панї моря, але дуже небезпечна... *(Іде до печі і розгортае яркі головнї).*

Гадаса *(підходить до вікна і дивить ся. Сьпівае півголосом).* Снїг паде і паде... Але що Левко не надходить... Страшно нудно чекати так довго. *(Усьміхаеть ся).* Левко дивак, правда? Чи він усе був такий? Цїле своє житя? І нїколи не глянув нї в право, нї в лїво? Для нього люде — лиш забавка. Пересувають ся поперед його очи, як китайські тїни.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-14 17:25 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001469458
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Мірнам. Може й так, за мало знаю його. Я не потрафив би про нього ніщо сказати, але люблю його, подобаєть ся мені.

Гадаса Так, так *(як би говорила до себе)*. Дивне викликує вражінє... Я цікава, чи багато женщин любив у свойому житю...

Мірнам *(коротко)*. Сумніваю ся, чи любив коли яку небудь женщину.

Гадаса *(по хвилї — сьміеть ся)*. Не знаю, що нинї робить ся зі мною... *(Іде до Мірнама і гладить його по рамени)*. Ми обоє найщасливійші в сьвітї — ти і я, правда, Мірнаме? *(В передпокою чути звінок. Гадаса з утїхою)*. То Левко!... *(Стукає до дверей)*. Прошу!

Левко *(входить легким, елястичним кроком)*. Добрий вечір!

Гадаса *(подає йому руку)*. А, нарештї!

Левко *(стає здивований)*. Ах, панї Гадасо! *(Подає Мірнамови руку)*. Добрий вечір! Твоя панї яснїє як срібна стріла і летить просто в серце... *(Потрясає головою)*. Як можна мати таку чудову жінку!

Гадаса *(сьміеть ся)*. Нї, мій пане, я біла звізда, що стоїть на небі, іскрить ся, яснїє...

Левко *(обходить її. Приглядаєть ся їй від стіп до голови)*. Ви занадто чудові... занадто красні...

Гадаса. А ви і Мірнам — то море, в якому я приглядаю ся. Ох, то безмірно приємне... Але вже пізно... Може кликнеш повоза?

Мірнам. О, ще маємо досить часу! Тут так добре і любо! *(Прокидаєть ся)*. У-у, дрож прошибає мене на саму згадку, що мушу вийти на мороз і зимно. А потому стояти там у тій поганій балевій салї... Не знудили тебе ще ті забави, Гадасо? Чи конечно треба тобі так великого моря, аби в ньому приглядати ся, моя дитинко?

Гадаса. Думаю, що в короткім часї знудить ся менї дуже, дуже... Але сьогоднї вечером... сьогоднї вечером мушу чути, як житє переливаєть ся у менї горячою хвилею.

Левко. Чи багато зможу з вами танцювати, панї Гадасо? Чи всї танцї?

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-14 17:26 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001469458
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Гадаса *(сьміеть ся).* Чуєш, Мірияме?... Ошалів. Усі танці зі мною! Один танець, дорогий Левку, один-одинокий лянсієр.

Левко *(похнюплює голову).* Ах... усі лянсієри? Дякую, пані Гадасо!

Гадаса. Міриям не танцює. Не танцює, бо не вміє.

Міриям. Бо його се не бавить, мала ти сказати...

Гадаса. Але за те Міриям любить вино. І я також. Нині будемо пити шампана всі троє, правда?

Міриям *(жваво).* А так, правда! Будемо пити шампана! Можемо вже тепер почати. Маємо ще досить часу. А я маю знаменитого шампана в своїй пивниці.

Гадаса *(плеще руками).* Так, так! Шампана, зараз, сейчас! Ах, ти Мірияме! Ти маєш такі чудові помисли. Власне тепер мусимо пити шампана, поїдемо в пишнім гуморі на баль. Зазвони на слугу.

Міриям. Мушу сам піти і принести. Там у тій темниці ніхто не дасть собі ради без мене. *(Виходить. Мовчанка).*

Левко. Скажіть мені, пані... пані Гадасо... Що то може значити, що так часто сните ся мені? Що ночи. Що то значить? Як думаєте?

Гадаса. А щож вам снило ся про мене? Ясне, як сонце, що я вам ще ніколи не приснила ся. *(Глядить на нього. Сьміеть ся).* Ну, до чого-ж ви стремите зі своєю байкою?

Левко. Байкою? Клену ся, що то правда. Сказати вам, що мені снило ся сеї ночи?

Гадаса. Скажіть, коли вас се бавить.

Левко *(по хвилї).* Я видів, як ви йшли до мене в одягу із самих зелених листків. Ви самі не можете собі представити, які ви були чудові в тому одягу.

Гадаса. Го, го!...

Левко. Потому подали ви мені обі руки... Бог видить, що мовлю правду, а потому сказали ви... Чи повісти, що ви мені сказали?...

Гадаса. Ну, щож я сказала?

Левко *(наближуеть ся. Дуже поважно).* Ви сказали: поцілуй мене!

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-14 17:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001469458
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Гадаса *(сьміється).* То все неправда; одного слова правди нема в тім, що ви говорите.

Левко. Присягаю вам! Ви сказали: поцілуй мене!

Гадаса *(машинально, на-пів несьвідомо).* А потому?

Левко. Потому — потому... Я того не повинен був зробити, правда?

Гадаса *(сьміється, приходить до себе).* Ні, певно ні!

Левко *(присувається).* Чого, чого не повинен я був робити?

Гадаса. А чи я знаю, що ви зробили?

Левко. Коли-б ви знали!... *(Близше).* Мій Боже, як я цілував вас. По устах, по очах, по волосю, по шиї... *(Шепотом).* Так не цілував вас ще ніякий мужчина...

Гадаса *(швидко).* Звідки ви знаєте про те? Мій дорогий пане, сховайте свої сни для себе.

Левко. Знаю тепер, знаю, що я не повинен був вас цілувати. Правда? Але прошу вас про одно: чи навіть у сні не маю права вас цілувати?

Гадаса *(дивить ся на нього. Хвилю стоїть з очима вліпленими в його очи. Змішана).* Ну-у... у сні... *(Нагло опамятуєть ся. З усьмішкою).* Трудно, того зборонити вам не можу...

Левко *(бере її поволи і незамітно за руку).* Але в руку хиба вільно вас поцілувати?

Гадаса *(усуває руку. З усьмішкою показує йому перстінь з великим чорним каменем).* Мене небезпечно цілувати в руку.

Левко. Знаю, що небезпечно цілувати навіть вашу тінь. *(Дивить ся їй у очи).* Але я люблю небезпеку так, як ви.

Гадаса. Чи видите сей дивний перстінь? Камінь наповнений отруєю. *(Здіймає його з пальця і показує).* Чи ви бачили коли такий перстінь?

Левко *(оглядає його уважно).* Ні, такого не бачив я ще. Звідки ви його взяли?

Гадаса. Один мій приятель був у Індиї, купив там сей перстінь і привіз мені. То дуже рідкий клейнот. Отруя, якою наповнений, вистане, аби покласти трупом на місці найсильнійшого чоловіка. Я маю велике вдоволенє носити його на своїм пальці. Прекрасний, правда? *(Тримає перстінь до сьвітла).*

Левко *(хватає її нагло за руку і цілує довго, горячо).*

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-14 17:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001469458
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Гадаса (*безсильно*). Левку... Левку... (*Усуває горячково руку і відходить від нього*). О Боже...

Міриям (*входить. Стріпує з одягу порох і пісок. За ним входить слуга із шампаном і склянками і кладе на столї. Відходить*). Ну? Гадаса така поважна?

Гадаса (*слабим голосом*). Що ти так довго робив там?

Міриям. Як? То прецінь тревало дуже коротко... (*Наливає*). Отже пиймо... За здоровлє найкрасшої! Чи так?

Левко. Так, за здоровлє найкрасшої! За здоровлє Гадаси!

Гадаса (*бере свою склянку, сьміеть ся нервово*). Тепер отворити камінь у перстенї... вляти дрібку того плину і не минула би секунда...

Міриям (*нетерпливо*). Моя Гадасо, лише не роби таких жартів, прошу тебе.

Гадаса (*сьміеть ся*). Бігме, здаєть ся менї, що ти боїш ся сього перстеня. Може лякаєш ся, що в ньому небезпечні чари?

Міриям (*дивить ся довго на неї*). Не те, не те, але коли так говориш, то здаєть ся менї, що роздїлюєш ся, роздвоюєш ся, розпадаєш ся на тисячні частинки... А я маю міць лиш над одною такою частинкою, над одною малою частинкою...

Левко (*до Міриама*). Так, так, мій дорогий, цїлости не спіймаєш. То так, як би хто хотїв хапати промінє сонця.

Гадаса. Або як би хто хотїв спіймати веселку, чи так?... Але тепер вже знудила мене трохи панї Гадаса... Тепер спорожнїмо чарки і до повоза.

Міриям. Я вже замовив повіз. Зараз буде.

Левко (*спорожнює свою чарку*). Так хапаєть ся промінє сонця.

Слуга (*входить*). Повіз чекає.

Покоївка (*входить з довгим білим плащем*).

Гадаса (*до Левка, поки покоївка огортає її в плащ*). А памятайте, пане Левку, один-одинокий лянсієр...

ЗАСЛОНА.

Generated on 2015-07-14 17:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001469458
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

Другий акт.

Найблизшого дня. Сумрак. Той самий покій.

Гадаса (*лежить на отоманці, голова сперта на руках*).

Міриям (*входить у капелюсї і кожусї, який кладе на крісло*). Менї так трудно відійти від тебе, Гадасо, мушу хвильку лишити ся при тобі, заки відійду. Ти така блїда. Може ти слаба?

Гадаса. Чи дійсно мусиш відійти, Мірияме?

Міриям. Так, мушу. Ти знаєш, як охотно я лишив би ся при тобі.

Гадаса. Так, так. Знаю. Для тебе дім — то цїлий сьвіт.

Міриям. Коби і для тебе був таким, Гадасо. (*Пестливо*). Ну, так, може прийде час, що буде таким і для тебе... (*В задумі*). Ти мусїла бути цїлком недосьвідчена, коли вийшла за мене. Ти не знала житя зовсїм...

Гадаса. Нї, житє було для мене зачарованим краєм...

Міриям. Але ти тужила за тим краєм, правда?

Гадаса. Я була занадто молода, аби мала за ним тужити. (*Мовчанка*).

Міриям (*глядить на неї*). Ти така тиха, така втомлена, така омлїла, як би хто виссав усю кров з тебе... А прецїнь чую, як все повітрє дрожить неспокоєм довкола тебе. Що то значить? Ти дуже неспокійна! Що тобі? Твої очи такі великі і перестрашені, якими я не бачив їх ще нїколи.

Гадаса (*примушує себе до усьміху*). Мої очи великі? Ох, то тому, аби тебе лїпше бачити... (*Похитує головою*). Ох Мірияме, Мірияме, який ти перестрашений на саму думку, що тебе міг би хто вигнати з твойого раю.

Міриям. Золота дитинко, був час, коли і тебе лякала ся сама думка. Тут твій рай, тут ти пануєш, тут ти володарка. Чи думаєш, що женщина може де запанувати, запанувати дійсно, коли не дає всього, що може дати?

Гадаса (*підносить ся раптово*). Менї снила ся раз глубока, оксамітно чорна пропасть, повна цьвітів, що іскрили ся як звізди і чарували як місяць... цьвітів, що гойдали ся на довгих, блискучих бадильках... Але не гляди на мене так дивно...

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-14 17:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001469458
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Мірям (*повільно*). Чи то має значити, що ти своєю думкою і тугою убігла далеко від мене?

Гадаса (*зриваєть ся. Сильно*). Далеко від тебе! Ні, тоді не іскрили би ся для мене звізди і місяці. (*Хватає його за рамя*). Лиши ся дома сьогодні вечером, Мірияме! (*Сміеть ся нервово*). Бою ся, лишати ся тут сама. Ти знаєш, яка з мене дитина. Бою ся сумраку, ти знаєш!

Мірям. Ні, ні, мушу йти, мушу! Я сидів уже занадто довго. Прийде певно Левко, будеш мати товариство. Може його здиблю — сейчас пришлю його. Хиба конечно хочеш лишити ся сама.

Гадаса. Ні, то дурниця. Буду щось робити, віджену злі думки.

Мірям. Отже до побаченя, моя дитинко! (*Бере на себе кожух і цілує її*). Не знаю, що я дав би за те, аби нині міг лишити ся дома. Добраніч! (*Відходить*).

Гадаса (*ходить неспокійно по покою. Потім лягає і дивить ся перед себе. Хтось звонить. Гадаса зриваєть ся, але знов лягає. Хтось стукає до дверей. Гадаса не відзиваєть ся. Знов стукане. Тихо*). Прошу! (*Лежить усе непорушно*).

Левко (*входить. У дверях*). Гадасо!

Гадаса (*зриваєть ся*). Чого хочете?

Левко. Гадасо!

Гадаса. Як ви сьміли нині прийти? Чи я не казала вам учора, що забороняю вам приходити, що я сама?

Левко. То правда. Ви казали, що будете самі. Ваші уста мовили: не вільно вам прийти, бо я сама... Але ваші очи... Чи ви знаєте, пані Гадасо, що мовили ті очи?

Гадаса. Йдіть... ідіть!

Левко (*наближуєть ся до неї*). Ваші очи мовили: я сама... Прийдіть, хоч би навіть цілий сьвіт мав запасти ся за вами. Я прийшов потягнений силою ваших очей.

Гадаса. Я сказала вам учора, що не хочу вас бачити...

Левко. Я сидів у наріжній каварні і чекав, доки він не вийде з дому... Я сидів там цілі чотири години і чекав, як коли-б хто мав мені дати ключ від воріт неба.

Гадаса. Але тепер мусите відійти. Мені прикро, що мусите йти...

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-14 17:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001469458
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Левко. Як ви слабо і мягко говорите. Ваш голос дрожить невисказаною пестливістю.

Гадаса (*сильно*). Брехня!

Левко (*наближуєть ся ще більше*). Люблю вас, Гадасо!

Гадаса (*втікає від нього*). Ідіть, прошу вас.

Левко. Най вам не здаєть ся анї на часинку, що піду. Ох, як ви перелякані силою, моєю силою, яку маю над вами... (*Мягко*). Чого наганяєте мене? (*Наближуєть ся*). Я буду сидіти цілком спокійно і буду лиш дивити ся на вас. (*Бере її незамітно за руку*). Правда, що менї вільно цілувати ваші руки? (*Цілує*). Як ваші очи горять! Бачу по очах, що ви сеї ночи не спали. Ви лежали непорушно, з очима вліпленими в темну ніч і думали... думали... (*Шепотом*). Про що ви думали сеї ночи, панї Гадасо?

Гадаса (*усуває руку. Оглядаєть ся*). Тут так темно. Зазвонїть за сьвітлом, Левку, просїть сьвітла...

Левко (*мягко*). Ви боїте ся темноти, панї Гадасо?

Гадаса (*холодно*). Нї...

Левко (*веде її звільна до отоманки. Сїдає обік неї*). Чому ви такі тверді, чому відтручуєте мене? Трохи милосердя для чоловіка, що вас любить, що думає лиш про вас, про вас, про вас... Бажаю тільки, аби вільно було менї тримати вашу руку в своїй долонї... Ви були вчора білою звіздою на небі... А нинї (*шепотом*) нинї ви, Гадасо, білий поломінь, що дрожить, розжарений до білого яріня. Як ви дрожите! (*Хватає її нагло за обі руки і цїлує сильно*).

Гадаса (*безсильно*). Левку... Левку...

Левко (*притягає її до себе*).

Гадаса (*боронить ся*). Нї, нї... погадайте, погадайте... про... про Мірияма.

Левко (*ненависно*). Про Мірияма? Про Мірияма маю памятати? Перший, одинокий раз в житю подибую щастє на своїй дорозї... і маю памятати про Мірияма?! Про Мірияма, що був найщасливійшим чоловіком на землї вісїм лїт! Про Мірияма, що мав вас цїлих вісїм лїт! Чи ви не дали вже досить Мірямови? Чи не дали ви йому усього? Я спізнив ся на цїлих вісїм лїт.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-14 17:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001469458
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

За мало маю часу, аби вільно було менї відпихати щастє. Як можете говорити: памятайте про Мірияма! коли мене любите?... (*Обіймає її і покриває її лице поцїлуями*). Видите... Гадасо... ви мої... Я знав, що мусите бути моєю!

Гадаса (*вириваєть ся з його обіймів. Встає*). Нї, нї, нї... тисячу разів нї! Мій Боже, що се значить? Що дїєть ся зі мною? Ви кинули вроки на мене... я одуріла... Левку, Левку, прошу вас... ідїть, ідїть...

Левко (*встає*). Нїяка сила, нї людська нї божа, не змусить мене до відходу... бо знаю, що не потрафите менї оперти ся. Змушу вас, поборю своєю любовю, своєю жадобою. Вісїм лїт, Гадасо... Подумайте лишень: жити тим самим житєм нових вісїм лїт... Нї, не думайте про те! Лише слухайте, вислухайте в серцї ті руки, що рвуть ся до вас з тугою, вислухайте крику моєї душі. (*Обіймає її*). А тепер понесу вас за собою... (*Шепотом*). Гадасо... Гадасо... І на що опирати ся... Таж ви мої... мої... Гадасо...

Гадаса (*закидає йому раптово з придавленим криком руки на шию*).

ЗАСЛОНА.

Третїй акт.

Той самий покій. Найблизшого дня по полудни.

Гадаса (*лежить скорчена на отоманцї з укритим лицем у подушках. Хтось стукає. Вона все лежить непорушно. Не відзиваєть ся*).

Левко (*входить. Стає у дверях і глядить на неї. Мовчанка. Потім підходить тихо*). Гадасо...

Гадаса (*зриваєть ся. Перелякана втискаєть ся в ріг отоманки*). Не підходїть до мене! Я... я...

Левко (*з витягненими раменами*). Люблю вас! Тисячу разів більше, нїж учора...

Гадаса (*сильно*). Отже то правда! Правда, що... що я... що ви... Мій Боже! Я вас не знаю!... Хто ви?

Левко. Вчора був я тим, котрого ви любили... Вчора вцїлували ви менї в душу небесні роскоші.. Вчора...

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-14 17:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001469458
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Гадаса *(в розпуці)*. То неправда! То неправда! Ви для мене чужий чоловік, зовсім чужий... Я вас не знаю. Я вас ніколи перше не бачила.

Левко *(швидко, уриваним голосом)*. Розпука засліплює вас. Боїте ся Мірияма, його гніву і розпуки. *(Близше)*. Але прецінь мусите зрозуміти, що ви більше не повинні бачити його. Ходіть... ходіть зо мною... виїдемо нині, зараз — вечірнім поїздом... відходить за три години. Покинемо все, що зветь ся розпукою і болем і докором... За чим маєте тут жалувати? Чого маєте лякати ся? Люблю вас і отворю вам сьвятий гай любови і спокою. Ходіть!

Гадаса *(дивить ся на нього змішана)*. Іти? Іти? Не розумію... Чого маю йти за вами?

Левко. Бо ваше місце при моїм серці, Гадасо! Бо ви мене любите!

Гадаса *(сьміеть ся судорожно)*. Я вас люблю?! Ха, ха, ха!... Але-ж я вам прецінь сказала, що вас не знаю, не знаю, не знаю... *(Сильно)*. То брехня, то дідьча видумка... Мене не вяже ніщо з вами! *(Хватає його за рамена)*. Ах, благаю вас, заклинаю, скажіть, що то неправда! Скажіть, що то був лиш сон, мара, одур...

Левко *(сьміеть ся коротко)*. Ні, то не був сон. То була найроскішнійша дійсність. Доси чую в своїй крови ваші поцілуї.

Гадаса *(ошаліла з болю)*. Мовчіть... мовчіть... мовчіть... Я не хочу того чути! Ненавижу вас, ненавижу!

Левко. Роз'яснюеть ся у вашій душі... Чую, що мене любите!

Гадаса *(паде обезсилена. Дивить ся мрачно перед себе)*. Терновий корч горів поломінем, а Господь сказав: Здойми обув, бо місце се сьвяте! *(Звільна, з тихою усьмішкою)*. Але я не здоймила обуви, не здоймила...

Левко *(твердо, шепотом)*. Ніщо не сьвяте. Лише полумя серця, полумя крови сьвяте. Чи ваша кров, Гадасо, не горіла жадобою до мене?

Гадаса. А цьвіти іскрили ся як звізди і місяці... на довгих, хитких билинах... а запах одурював, як запах

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-14 17:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001469458
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

кадила в церкві... (*Сильно*). О Мірияме, Мірияме, як страшно я скривдила тебе!

Левко. Мірияме! Мірияме! Чим тепер для вас Міриям?

Гадаса (*зриваєть ся*). Міриям?! Міриям є тим, кого люблю. Міриям є моїм сьвітом, моїм домом і серцем... А я оплювала те серце!

Левко (*терпко*). А я, чим же я?

Гадаса. Ви? Чим ви? Не знаю! Нічого не знаю про вас... Не маю часу думати, чим ви. Одна лиш думка нині огортає мене: Міриям! як я зможу уратувати його від тої ганьби... і від тої погорди... Ах, виджу, як його волосє біліє в тій хвилї, коли зрозуміє... (*Жалібно*). Я була для нього білим ягнятком...

Левко. Лише ягнятком — ха, ха, ха! Але для мене ви сьвятим огнем житя...

Гадаса (*шарпає його*). Ви мусите виїхати! Сейчас. Ніколи вже не хочу бачити вас. Забороняю вам наближувати ся до мене... не позволю вам...

Левко (*глядить довго на неї. Сьміеть ся злосливо*). Милите ся. Не виїду. Лишу ся близько вас. Буду слїдити вас крок за кроком. (*Шепотом*). Піду за вами очима, усїми змислами... буду слїдити кожду зміну на вашім лицї, кождий рух вашого тїла... А як будете сьміяти ся, подумаю: уста ті цїлував я в роскішнім одурі. А як піднесете рамена: ті рамена оплїтали мою шию...

Гадаса (*перериває, сильно*). Мовчіть! Мовчіть! Забороняю вам говорити про те! Ах, чую се як отворену, кроваву рану в своїй душі... Я лежала тут довго з лицем втисненим у подушки... (*Сьміеть ся терпко*). Гонена зьвірина думає, що безпечна, коли зможе лиш голову сховати... Я лежала тут і затикала уха на всї спогади, на всї крики в моїй душі... І говорила собі тисячу разів: нїщо не стало ся, нїщо не стало ся... І нагло станули ви у дверях... і аж тепер розумію, ах, аж тепер розумію цїлу страшну, безнадійну розпуку, що стало ся, що я зробила! Ах! (*Мовчанка*).

Левко (*терпко*). А як би я навіть від'їхав? Щож з того? Чи будеш жити нових вісїм лїт в незакаламученім спокою з Міриямом? Хе, хе...

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-14 17:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001469458
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Гадаса (*в розпучливій задумі*). За день, за два дні, може за дві години довідаєть ся Мірнам про все. Вівтар, який поставив для свойого щастя, опльований і занечищений. Його найсьвятійша гордість, се лиш сьмішна тінь, нужденний привид... Ах, я знаю його... Для нього се гірше тисячу разів від смерти... (*Обертає в задумі перстінь*). Я могла-б отворити сей камінь... вляти отрую до чарки і пити, пити... То був би мій ратунок... Але його... Боже, Боже, подвійний сором! Подвійний біль!... Я могла-б!... (*Зриваєть ся нагло, напів одуріла*). Ах! ратунок, вихід... Заощаджу йому сорому! (*Хитаєть ся, притискає руки до груди*). Що за щастє!... Що за щастє!... (*Звертаєть ся до Левка. З трудом опановує себе*). Мірнам може надійти кождої хвилї... Зрозумієте прецінь, що не можу здибати ся з ним у вашій присутности... Ідіть! (*Звінок. Обоє дивлять ся непорушно у двері. Мовчанка*).

Мірнам (*входить*). Ах, добрий вечір, Левку...

Левко. Добрий вечір, добрий вечір! Добре, що ти прийшов. Я власне мав відходити. Я забіг лиш на хвильку, хотів тобі сказати, що очікуємо тебе напевно сьогодні вечером у клюбі. Прийдеш?

Мірнам. Може бути.

Левко. Отже до побаченя. До побаченя, пані... (*Кланяєть ся глубоко Гадасї*).

Мірнам. До побаченя...

Левко (*виходить*).

Мірнам (*тихо до Гадаси*). Добрий вечір, Гадасо! Позволь менї глядїти на тебе. Ти виглядала так зле сьогодні рано, коли я відходив. Я не хотів будити тебе.

Гадаса (*дуже пестливо, горячково*). Ох, Мірнаме, ти прийшов вкінцї! В останнїх днях я цїлком стратила тебе! Нїколи нема тебе дома.

Мірнам. Я мав стілько занятя, моя золота дитинко.

Гадаса. А я мусїла сидїти дома день по дню така самітна, в такій тузї.

Мірнам. Чи ти дїйсно так тужиш за мною? Поглянь на мене, Гадасо...

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-14 17:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001469458
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Гадаса (*шепотом*). Чи я тужу за тобою, Мірияме? (*Сильно*). Цілий день я ходила по покою і не знала, що почати з собою... і думала про тебе, про тебе, про тебе... Думала про те, що ти говорив учора... Твоя правда, Мірияме, правда, правда...

Міриям. Правда? В чім?

Гадаса (*сьміє ся йому в очи*). Надійшла велика хвиля, та хвиля, якої ти так бажав: мій дім став для мене цілим сьвітом! Який ти гарний, Мірияме! Ах, як я тебе люблю, як я тебе люблю!

Мірияи (*щасливий*). Вірю тобі. Ти мені ніколи не сказала неправди. (*Сїдає обік неї. Поважно*). Мушу тобі щось сказати, Гадасо. Але най се не журить тебе, не придавлює...

Гадаса. Ні... ні...

Міриям. Я почував у останніх часах, що щось стануло між нами, щось насильно розпихало нас. Я бояв ся... Говорю тобі отверто: я бояв ся.

Гадаса (*в дрожи*). Ти бояв ся, Мірияме?

Міриям (*тулить її до себе*). Я скривдив тебе, моя найдорожша!

Гадаса (*шепотом*). Скажи, чого ти бояв ся?...

Міриям. Ні, ні, не питай ся! Лишень одно скажу тобі, Гадасо: те, чого я бояв ся, було би для мене гірше, тисячу разів гірше від смерти.

Гадаса. Гірше від смерти?

Міриям (*з усьміхом*). Ах, дитинко, чим є смерть супроти такого страшного удару, коли видить ся, що біла звізда догарає... Що солодкий цьвіт, красний цьвіт, так старанно годований в душі вісім літ, подоптаний, заболочений... Ах, то страшно, невимовно видіти, як те, що найбільше ненавижу, влазить у мій дім... (*Сильно*). Видіти женщину, яку любить ся, в обіймах иньшого! Гадасо! Гадасо!

Гадаса (*з окликом перестраху*). Мірияме!!!

Міриям. Ні, ні, прости мені! Як ти зблїдла... Я перелякав тебе. На балю... Коли-б ти могла була видіти себе на балю! Довкола тебе бігав їдовитий, фосфоровий блиск, якась з'їдлива, легкодушна жадоба ужитя, гріху... Очи твої іскрили ся, як очи вужа...

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-14 17:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001469458
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Гадаса. Я думала лишень про тебе. (*Сильно*). Власне на балю я думала лиш про тебе. Я була щаслива, бо чула, що шукаєш мене очима. (*Сьміє ся нервовим усьміхом*). Здаєть ся менї, що я хотїла викликати в тобі заздрість. Але тепер уже те минуло... усе те вже минуло... Я так уже змучена тими забавами, балями. Подив иньших людей будить у минї лише відразу... Видиш, я чула твій сум і стала думати над твоїми словами: дім твій мусить бути для тебе цїлим сьвітом. Та хвиля і для тебе надійде, казав ти. А тепер, тепер та хвиля надійшла для мене. Нинї дістав ти мене на все. Я твоя, цїла, недїлима. Ах, вісїм лїт був ти моїм домом. Від нинї ти для мене цїлим сьвітом.

Мірям. Гадасо, Гадасо, таким щасливим я не був уже багато лїт. Чую, що нинї дістав я тебе на цїле житє. Тепер уже нїколи не страчу тебе.

Гадаса. Тепер не можеш уже втратити мене. Мірямe, скажи менї: чи ти гордий з того, що маєш жінку, для якої не істнував иньший мужчина крім тебе? Анї навіть у думцї?... Анї навіть в найдальшім відгомонї думки?...

Мірям. Так, то щастє і гордість мойого житя... Ти знаєш мене і знаєш, яку чую ненависть для женщин, для яких дім є лиш місцем відпочивку по забавах і тріюмфах житя. Таким місцем, в якім можуть спокійно і безпечно приймати любків... Ах!

Гадаса (*як у февгрі*). Ах, подумай, подумай... Мірямe... тут, до твойого дому... до твойого і мойого дому мала-б я впустити чужого мужчину! Гу, чужий мужчина мав би сидїти зі мною на отсїй канапі, де ми так часто сидїли протягом тих осьми лїт... В тім домі, де кожде місце, кожде крісло, кождий диван укриває тисячу спогадів... Але-ж то божевільність, Мірямe!

Мірям. Так, то божевільність.

Гадаса (*звільна*). І ти радше волїв би умерти, нїж то мало би стати ся?

Мірям (*сильно*). Так, радше смерть для тебе і для мене.

Гадаса (*шепотом*). Але смерть... Чиж смерть не найстрашнїйша з усього, Мірямe?

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-14 17:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001469458
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Міриям. Ні! Видиш, Гадасо: ти істнуєш у кождій, найдрібнійшій комірці моєї душі. Ти ціла істнуєш у кождій комірці. І на те, аби викорінити тебе з кождої комірки, не вистало би цілого людського житя.

Гадаса. Не говори про те, не говори про те! Сьогодні я знов твоя, так, твоя, як була першої хвилї, коли тобі віддала ся. Від сьогодні ти моїм цілим житєм. Ах Мірияме, мусимо разом остати ся на все, для нового щастя... Правда? Мірияме, Мірияме, нова роскіш, нове щастє... Дай, дай шампана, пиймо на будучність того щастя. Зазвони на слугу. Най принесе шампана. Не лишай мене самою.

Міриям (*утїшений*). Так, так, я нинї щасливий, нинї будемо пити самі... (*Звонить. До слуги*). Принеси бутельку шампана. (*Слуга виходить*). Ах, Гадасо, дитинко... Як я тебе люблю і яке щастє даєш ти менї нинї!

Гадаса. Мірияме, ти не знаєш, що я можу зробити для тебе...

Міриям (*тулить її і пестить. Шепотом*). Гадасо...

Слуга (*входить із шампаном і чарками, кладе їх на столї і відходить*).

Міриям (*відкорковує бутельку і наливає до чарок*). Тепер пий зі мною, Гадасо, і диви ся менї просто в очи...

Гадаса (*змішана*). Мірияме, іди, іди... скажи, що тебе нема дома для нікого... Не звони... Скажи то у дверях... (*Міриям відвертаєть ся, Гадаса отворює швидко свій перстїнь і впускає краплї отруї до його чарки. Потім паде на крісло*).

Міриям. Так, тепер не перешкодить нам нїхто... зрештою ми самі... так давно ми не були самі, ти і я... Пий, Гадасо!

Гадаса (*бере свою чарку. Охриплим голосом*). Ах, Мірияме, люблю тебе більше, як думаєш... Так страшно тебе люблю! Випий, випий чарку до дна... за... за мою любов... (*Обоє випорожнюють чарки*).

Міриям (*кидаєть ся нараз у смертнім страху, з диким викриком*). Гадасо!

ЗАСЛОНА.

З польського переклав

Володимир Гнатюк.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

Generated on 2015-07-14 17:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001469458
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google